

БОНДАРЕНКО Ольга,
*доцент кафедри цивільного, трудового
права та права соціального забезпечення
Донецького державного університету
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент*

ВРАХУВАННЯ ГЕНДЕРНИХ АСПЕКТІВ ПРИ ФОРМУВАННІ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

На сьогодні політика гендерної рівності та гендерного інтегрування є актуальною та пріоритетною для багатьох країн світу. Політика Європейського Союзу в питаннях гендерної рівності представлена у вигляді комплексної та чітко структурованої системи поглядів та стратегій громадянської солідарності з метою досягнення соціального добробуту. На основі десятилітніх практик та досвіду в цій сфері Державами-членами ЄС засновано єдині стандарти розуміння та реалізації гендерної рівності на всіх рівнях приватного та публічного життя [1].

В країнах-членах ЄС відбувся суттєвий прогрес щодо усунення гендерних нерівностей на законодавчому рівні, однак в повсякденному житті реалізація жінками і чоловіками своїх рівних прав все ще стикається з проблемами. Постійна низька представленість жінок у гілках влади, насильство проти жінок і т.ін. демонструють, що все ще має місце структурна гендерна нерівність.

Для поліпшення ситуації Європейська Комісія вважає за необхідне інтегрувати принцип гендерної рівності в стратегії, які мають прямий і непрямий вплив на життя жінок і чоловіків. Жіночі турботи, потреби, сподівання, так само, як і чоловічі, мають бути прийняті до уваги в процесі розробки і реалізації політики. В зв'язку з цим в 1996 році Європейською Комісією був прийнятий підхід інтеграції гендерних пріоритетів в політику (gender mainstreaming) [2]. Гендерна пріоритезація - одна із засад гендерної політики ЄС, поряд з так званими спеціальними заходами, які покликані привернути увагу до певних точкових аспектів гендерної нерівності.

У розпал російсько-української війни в червні 2022 року Україна отримала статус кандидата на вступ до ЄС, а Угода про асоціацію між Україною та ЄС, яка реалізувалася з 2014 року, була доповнена положенням про майбутнє членство в ЄС. Таке рішення стало проявом солідарності європейської спільноти з Україною в її боротьбі за європейські цінності та державний суверенітет. Маючи статус кандидата на вступ до ЄС, з 2022 року Україна отримує від офіційних донорів як фінансову допомогу на відбудову, так і на забезпечення роботи державного сектора й проведення інституційних реформ.

Для просування на шляху євроінтеграції Планом дій Уряду на 2023 рік передбачено ініціювання питання відкриття переговорів щодо вступу України до ЄС, а також ухвалення ряду законопроектів і реалізацію практичних кроків щодо інтеграції до режиму внутрішнього ринку ЄС [3].

У пошуках ресурсів для розвитку країни ми маємо дбати про забезпечення гендерної рівності, надання можливостей жінкам нарівні з чоловіками (поки що саме порівняно з чоловіками, адже в більшості сфер досі спостерігається нерівність можливостей) користуватися своїми правами та іншими благами. Забезпечення гендерної рівності є серйозним ресурсом економічного та соціального розвитку та безпеки, який в Україні поки що використовується недостатньо [4].

Більш того, підписавши і ратифікувавши Угоду про асоціацію з Європейським Союзом, Україна продемонструвала відданість демократичним європейським цінностям та взяла на себе зобов'язання «враховувати питання рівності між чоловіками і жінками при розробці та впровадженні законів, постанов, адміністративних положень, політики і заходів», насамперед шляхом закріплення принципів гендерної рівності в нормативно-правових документах та їх подальшого впровадження в практику. У цьому контексті вкрай важливим стає комплексний підхід – використання надійної системи забезпечення скоординованої, узгодженої діяльності, спрямованої на встановлення гендерної рівності, із залученням усіх зацікавлених суб'єктів і приділенням уваги до всіх

аспектів суспільного життя, зі врахуванням гендерної складової у нормативних актах різних сфер – соціальної, економічної та політичної [4].

Треба наголосити на тому, що створення механізму забезпечення гендерного балансу в державі має відбуватися саме через формування гендерного законодавства, а також врахування гендерного підходу та гендерних компонентів при формуванні законодавства різних галузей права з урахуванням вимог Інструкції щодо інтеграції гендерних підходів під час розробки нормативно-правових актів. Зазначена Інструкція встановлює загальні вимоги до застосування гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів з метою виконання норм Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», тлумачить оцінку гендерного впливу як процес визначення прямого чи опосередкованого впливу (позитивного, негативного чи нейтрального), наслідків реалізації державної політики на становище різних груп жінок і чоловіків, дівчат і хлопців, який дає змогу своєчасно усунути диспропорції та гендерну нерівність в суспільстві.

Інтеграція до європейського співтовариства потребує істотної перебудови усіх соціальних інституцій та процесів на нових, демократичних принципах, вільних від будь-якої форми дискримінації, зокрема за ознакою статі. Такою є політика держав - членів Європейського Союзу, які проголосили одним з основних засобів демократизації суспільства політику гендерного мейнстримінгу (gender mainstreaming policy) як системну стратегію створення рівних можливостей для жінок і чоловіків, подолання асиметрії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та дискримінації за ознакою статі в усіх сферах життєдіяльності суспільства [5].

Саме тому в контексті європейського спрямування розвитку українського суспільства особливої значущості набуває гармонізація законодавства України до законодавства країн-членів ЄС, що означає процес зближення національної правової системи та її підсистем з правовою системою Європейського Союзу та вимогами міжнародно-правових норм і стандартів.

З урахуванням вищевикладеного, можна зробити висновок, що розроблення проектів нормативно-правових актів повинно здійснюватися з дотриманням принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, урахуванням специфічних соціальних, культурних, економічних, політичних та інших характеристик умов життя та потреб жінок і чоловіків, що на практиці, в свою чергу, буде забезпечувати реалізацію принципу гендерної інтеграції в усі сфери політики. А впровадження гендерної політики, принципів забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків в законотворчій діяльності дозволить забезпечити формування суспільства де дійсно буде існувати гендерний баланс, що в свою чергу тільки позитивно відобразиться на розбудові та становленні України як незалежної, демократичної та суверенної держави.

Список використаних джерел

1. Дашковська Р.О. Гендерна рівність в праві Європейського союзу. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11854/1/Dashkovska.pdf>
2. Кисельова О. Гендерна політика Європейського Союзу в Україні. URL: https://ua.boell.org/sites/default/files/lsi_gender_analyse_ukr.pdf
3. Богдан Т. Євроінтеграція: кризь терени до зірок. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/549521_ievrointegratsiya_kriz_tereni.html
4. Гендерна політика в нормативно-правових документах. Частина 1. За заг.ред Левченко К.Б. / Г.Г. Жуковська, К.Б. Левченко, О.О. Остапенко, О.І. Сулова. Київ, 2020. 186 с.
Про схвалення Стратегії впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року та затвердження операційного плану заходів на 2022-2024 роки з її реалізації. Розпорядження КМУ від 20.12. 2022 р. № 1163-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2022-%D1%80>